

Leidraad onpartijdigheid en integriteit van het hof van discipline

Overwegingen

- i. Het hof van discipline is de enige en laatste beroepsinstantie in het tuchtrecht voor advocaten.
- ii. Het tuchtrecht voor advocaten dient zowel de belangen van de advocatuur als beroepsgroep¹ als het openbaar belang van de waarborging van de goede beroepsuitoefening met het oog op de belangen van rechtzoekenden.²
- iii. Het hof van discipline bestaat³ uit (plaatsvervangende) advocaatleden en (plaatsvervangende) kroonleden.⁴
- iv. De onpartijdigheid en integriteit van (de leden van) het hof van discipline dienen boven redelijke⁵ twijfel verheven te blijven.
- v. Voorop staat dat de onpartijdigheid en integriteit van de leden bij de behandeling van tuchtzaken wordt vermoed aanwezig te zijn:
 - a. van de advocaatleden staat dit, ten aanzien van de tuchtrechtspraak over beroepsgenoten, voorop⁶ gelet op hun bijzondere, door kernwaarden en regels van beroepsethiek omgeven, rol in het rechtsbestel⁷ en de door hen opgedane praktijkervaring⁸; en
 - b. van de kroonleden staat dit voorop⁹ gelet op de centrale rol die rechters in de rechtsstaat vervullen en de hoge beroepsethische standaarden die voor hen gelden.¹⁰
- vi. Waarborging van de onpartijdigheid en integriteit van (de leden van) het hof van discipline vereist het voortdurende bewustzijn van degenen die in de tuchtrechtspraak werken. Deze leidraad, die zich richt tot de leden van het hof van discipline, bevat daarom geen gedetailleerde regels, maar beoogt met uitgangspunten voortdurende bewustwording van onpartijdigheid en integriteit te bevorderen.¹¹
- vii. Waar mogelijk kan hierna voor leden ook worden gelezen (plaatsvervangende) griffiers.
- viii. Deze leidraad is vastgesteld op de jaarvergadering van 8 juni 2021.

Uitgangspunten

1. Leden zorgen ervoor dat de onpartijdigheid en de integriteit van het hof van discipline niet in het geding komen.

Toelichting

Dit uitgangspunt vormt de kern van deze leidraad. Integriteit – voor wat betreft haar inhoud en betekenis aan voortdurende verandering onderhevig – vergt een permanent bewustzijn en een actieve houding van al degenen die in de tuchtrechtspraak werken, waarbij grote waarde wordt gehecht aan het binnen het hof van discipline bespreekbaar

maken van ethische kwesties. Steeds gaat het om het individueel en onderling maken van de juiste afweging in het concrete geval, waar nodig in overleg met de voorzitter.¹²

2. Leden die betrokken zijn bij de personen of feiten waarop de zaak betrekking heeft, nemen niet deel aan de behandeling daarvan.

Toelichting

Leden van het hof van discipline kunnen aangeven dat het hen niet vrij staat aan de behandeling van een zaak deel te nemen waarvan zij geen voldoende professionele afstand kunnen nemen, en dienen zich, als zij kennis nemen van de ingekomen zaken of later, als de zaak aan hen is toegedeeld, (informeel) te verschonen op grond van feiten of omstandigheden die leiden tot objectief gerechtvaardigde vrees voor partijdigheid van het hof van discipline.¹³

Onpartijdigheid (en het vermijden van objectief gerechtvaardigde vrees voor de schijn van partijdigheid) kan, hoewel nooit volledig gegarandeerd, makkelijker worden bereikt naarmate de afstand tot de belangen waarover een lid te oordelen heeft groter wordt.¹⁴

Of er sprake is van onvoldoende afstand zal steeds afhangen van de omstandigheden van het geval. Te denken valt aan situaties waarin:

- een procesdeelnemer een (vroegere) echtgenoot, (ex)partner of nauwe bloed- en aanverwant is,¹⁵ alsook situaties waarin deze als rechter, officier van justitie, advocaat, deurwaarder of notaris is, of anderszins beroepsmatig rechtsbijstand verleent en uit hoofde van die functie betrokken is (geweest) bij de zaak;¹⁶
- een procesdeelnemer iemand uit de directe persoonlijke of zakelijke kennissenkring betreft,¹⁷ waaronder begrepen de situatie waarin de behandeld advocaat een kantoorgenoot is;¹⁸ of
- de belangen van de zaak direct verband houden met de hoofdbetrekking¹⁹ of nevenfunctie van het lid,²⁰ waaronder begrepen eerdere betrokkenheid van het lid bij de zaak als advocaat of (tucht)rechter.²¹

Op meer afstand staan situaties waarin de zaak verband houdt met een (neven)functie van een (vroegere) echtgenoot, (ex)partner of nauwe bloed- en aanverwant.²² Verder valt te denken aan situaties waarin de belangen verband houden met een vorige werkkring,²³ waaronder de situatie dat een procesdeelnemer een oud-kantoorgenoot betreft. Het antwoord op de vraag, of er sprake is van onvoldoende afstand, zal ook in deze situaties steeds afhangen van de omstandigheden van het geval (waaronder het tijdverloop). Deze situaties vergen evenwel bijzondere aandacht en een in beginsel terughoudende opstelling van het betrokken lid.

Indien een lid voorheen lid is geweest van een raad van discipline, heeft een afkoelingsperiode van twee jaren te gelden na beëindiging van dat lidmaatschap voor de behandeling in beroep van zaken afkomstig van die raad van discipline.

Een opmerking ten overvloede. Uit de aard van de rechtspleging volgt dat er bekendheid is van advocaten en rechters onderling, al dan niet vanwege de betrokkenheid bij behandeling van procedures. Daarbij zijn er onderlinge relaties die, onder meer, beogen de kwaliteit en legitimiteit van de rechtspleging te bevorderen,

bijvoorbeeld langs de band van specialisatieverenigingen, tijdschriftredacties, tuchtraden, docentschappen, beroepsopleidingen, academische nevenfuncties, periodieke overleggen tussen hof en geledingen binnen de beroepsgroep (zoals het college van toezicht, de algemeen deken en (de voorzitter van het) dekenberaad) of anderszins. De integriteitseisen die aan de leden van het hof van discipline worden gesteld, mogen in ieder geval niet zover gaan dat afbreuk wordt gedaan aan het goed functioneren van de rechtspleging en de relaties die de kwaliteit en legitimiteit daarvan beogen te bevorderen.

3. Advocaatleden dienen bij aanvang hun nevenfuncties bij de voorzitter te melden en toe te zien op de juistheid en actualiteit van de registratie daarvan.

Toelichting

De nevenfuncties van de leden worden gepubliceerd op de website van het hof van discipline. Voor de nevenfuncties van de advocaatleden geldt dat deze op de website van het hof van discipline worden gepubliceerd. Kroonleden hebben reeds een wettelijke plicht om de nevenfuncties in een openbaar register te publiceren, waarnaar de website van het hof van discipline verwijst.²⁴

Het spreekt voor zich dat functies die aan benoeming in de weg staan (zoals dekenaat, lidmaatschap van de algemene raad of het college van afgevaardigden, bestuurslidmaatschap van een specialisatievereniging of een duurzaam samenwerkingsverband met een ander advocaat-lid in het hof van discipline, cf. artikel 2 lid 5 van de Beleidsregel benoemingen van 2 november 2015), ook daarna in weg staan aan lidmaatschap van het hof van discipline.

4. Leden zorgen ervoor dat zij in een andere hoedanigheid niet dezelfde of een daarmee samenhangende zaak behandelen.

Toelichting

Leden dienen zich ervan bewust te zijn dat de onpartijdigheid van het hof van discipline ter discussie kan komen te staan vanwege behandeling van dezelfde of daarmee samenhangende zaak in een andere hoedanigheid, of dit nu het optreden in rechte als advocaat betreft of het beoordelen van de zaak als rechter of tuchtrechter. Een zaak die door het hof van discipline is behandeld, kan bijvoorbeeld de opmaat vormen voor een aansprakelijkheidsprocedure of een strafrechtelijke aangifte. In dat geval zorgen de behandelende leden van het hof van discipline ervoor dat zij in de aansprakelijkheids- of strafprocedure niet als rechter of advocaat optreden.

Voor zover een lid zich bij de behandeling van de zaak of daarmee samenhangende zaak in een andere hoedanigheid niet onttrekt, geldt dat de regeling van toepassing is die die hoedanigheid betreft. Deze leidraad ziet immers niet op bijvoorbeeld de hoedanigheid van rechter of advocaat, maar slechts op de hoedanigheid van lid van het hof van discipline.²⁵

5. Advocaatleden vermijden dat zij optreden in rechte bij het hof van discipline.

Toelichting

Ten aanzien van de vraag of advocaatleden als advocaat mogen optreden bij het hof van discipline en de raden van discipline zijn meerdere – deels tegengestelde – zienswijzen mogelijk.

Eenzijds kan het regime gevolgd worden dat geldt ten aanzien van rechter-plaatsvervangers. Op grond van de wet mag een advocaat niet werkzaam zijn als rechter-plaatsvervanger in de rechtbank in het arrondissement waarin hij kantoor houdt of als raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof in het ressort waarin hij kantoor houdt.²⁶ Doel is de situatie te voorkomen dat het gerecht, waarvan hij als rechter- of raadsheer-plaatsvervanger deel uitmaakt, over zijn eigen zaak oordeelt. In dit opzicht vergt de *Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014* in bredere zin terughoudendheid van advocaten om te adviseren in zaken waarvan een reële mogelijkheid bestaat dat die zullen dienen bij het gerecht waar hij is aangesteld. In het onoverkomelijke geval dat er alsnog sprake is van een zaak waarin een rechter-plaatsvervanger eerder is opgetreden of optreedt, merkt de genoemde leidraad nog op dat het gerechtsbestuur de mogelijkheid heeft de zaak niet aan hem toe te delen (of een andere praktische oplossing te zoeken, bijvoorbeeld via de indeling van kamers of teams).²⁷ Kort gezegd, zou dit uitgangspunt voor advocaatleden inhouden: in advocatentuchtzaken geen optreden als gemachtigde en terughoudendheid bij advisering.

Anderzijds kan de wettelijke lijn voor raden van discipline gevolgd worden. Die is van een tegengestelde strekking. De wet vereist immers dat raden van discipline juist bestaan uit advocaatleden die kantoor houden binnen het rechtsgebied van de betrokken raad.²⁸ Er is vervolgens geen regel die advocaten die lid zijn van de raad van discipline verbiedt om voor diezelfde raad in rechte op te treden. Daarmee wordt recht gedaan aan het uitgangspunt dat advocaten in staat zijn om collegiaal en objectief over hun beroepsgenoten te oordelen.²⁹ Tuchtrechtspraak betreft in de kern immers 'groepsrechtspraak' – een instrument om de eigen verantwoordelijkheid van de beroepsgroep gestalte te geven.³⁰ Daarnaast geldt dat de verantwoordelijkheid die advocaatleden dragen voor integriteit van de advocatuur niet is beperkt tot het zijn van tuchtrechter: ook daarbuiten dragen zij een actieve verantwoordelijkheid voor de integriteit van de advocatuur. De strekking van de wettelijke regeling is dan ook niet dat de deskundigheid van deze advocaten door het tuchtrechterschap wordt onttrokken aan de beroepsgroep, bijvoorbeeld doordat zij ter zake niet meer zouden adviseren of optreden in rechte. Een meer principiële punt is dat sommige advocaatleden hebben aangegeven niet in de situatie terecht te willen komen dat het lidmaatschap van het hof van discipline aan een specifiek cliëntbelang in de weg zou staan. Deze lijn doortrekkend, zou het uitgangspunt zijn dat het leden van het hof van discipline vrij staat om te adviseren en bij zowel de raden als het hof van discipline in rechte op te treden.

Van belang hierbij is – meer algemeen – dat het huidige stelsel van het advocatentuchtrecht door het EHRM is getoetst aan de eisen die artikel 6 EVRM stelt.³¹ Het hof van discipline heeft in dit verband onder meer overwogen en beslist dat:

- de gewenste deskundigheid bij de behandeling rechtvaardigt dat de colleges ten dele zijn samengesteld uit beroepsgenoten en dat dit onvoldoende grond is voor de veronderstelling dat dit afbreuk zou doen aan de onpartijdigheid van de colleges;

- de wijze van benoeming (bij wet geregeld, voor een vaste termijn, voor de advocaatleden voor vijf jaar) en de regeling van incompatibiliteiten voldoende waarborgen bieden voor onafhankelijkheid van de leden; en
- dat de samenstelling van het hof van discipline, dat in meerderheid bestaat uit met rechtspraak belaste leden afkomstig uit de rechterlijke macht, nog een extra waarborg biedt voor een onafhankelijke en onpartijdige behandeling in hoger beroep.³²

Deze leidraad volgt een tussenweg. Advocaatleden kunnen (binnen het eigen kantoor) als vraagbaak fungeren op het vlak van gedragsrechtelijke kwesties, adviseren, in de dekenfase actief zijn en in rechte optreden bij de raden van de discipline. Zij vermijden echter dat zij optreden in rechte bij het hof van discipline, gelet op de bijzondere plaats die dit hof van discipline inneemt als enige en laatste instantie in het advocatentuchtrecht. De praktische implicatie hiervan is wel dat advocaatleden terughoudend zijn met betrekking tot het optreden als gemachtigde in de dekenale fase en bij de raden van discipline, evenwel zonder dat de ruimte voor specifieke cliëntbelangen door een categorisch verbod wordt weggenomen. In alles waken zij ervoor dat de integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het hof van discipline niet ter discussie komen te staan.

Als een zaak komt voor het hof van discipline waarbij een advocaatlid eerdere bemoeienis als advocaat heeft gehad, langs de band van de advisering of het optreden in rechte, stelt de advocaat de voorzitter daarvan tijdig in kennis, zodat de voorzitter rekening kan houden met de samenstelling van de kamers. Uiteraard neemt het advocaatlid op geen enkele wijze deel aan de behandeling van die zaak (zie uitgangspunt 1).

Als een advocaatlid als partij – bijvoorbeeld als klager, gedaagde of belanghebbende – optreedt in een tuchtprocedure, gelden de bovengenoemde uitgangspunten evenzeer. Deze leidraad wil op geen enkele wijze de toegang beperken tot het tuchtrecht van de beroepsgroep waartoe het advocaatlid zelf behoort. Zo kan het advocaatlid uiteraard op zitting verschijnen om zijn belangen te verdedigen. Wel wordt van het betrokken advocaatlid verwacht dat hij in zijn proceshouding rekening houdt met het feit dat hij ook lid is van het hof van discipline. Zo dient hij de behartiging van de (juridische merites van de) zaak zoveel als mogelijk aan een andere advocaat te laten.

6. Indien sprake is van de situatie waarin:

- a. een advocaatlid een bij of door de deken tegen hem ingediende klacht ontvangt;
- b. de procureur-generaal bij de Hoge Raad een vordering instelt bij de Hoge Raad tot het doen van onderzoek naar een gedraging van kroonlid (in de zin van afdeling 1a Wet op de Rechterlijke Organisatie); of
- c. aan een kroonlid disciplinaire maatregelen worden opgelegd (in de zin van hoofdstuk 6A Wet op de rechtspositie rechterlijke ambtenaren);

maakt het betrokken lid hiervan onverwijld melding bij de voorzitter en houdt hij hem op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen. De voorzitter kan, na overleg met het betrokken lid, bepalen dat het lid voor enige tijd niet meer actief wordt ingezet. Als echter onherroepelijk op de klacht is

beslist dat aan een advocaatlid een disciplinaire maatregel van een berisping of een zwaardere disciplinaire maatregel wordt opgelegd, dan is het betrokken advocaatlid niet meer actief inzetbaar.

Toelichting

Van een lid van het hof van discipline wordt onberispelijk gedrag verwacht. Voor advocaatleden, die een voorbeeldfunctie te vervullen hebben binnen de beroepsgroep, geldt daarom dat een disciplinaire maatregel van een berisping of een zwaardere disciplinaire maatregel ertoe leidt dat het betrokken advocaatlid niet meer inzetbaar is bij het hof van discipline. Afhanginge van het omstandigheden van het geval kan ook een waarschuwing tot deze conclusie nopen.

Ook voor kroonleden geldt dat als zij te maken krijgen met disciplinaire maatregelen, zij dat dienen te melden. Afhanginge van de omstandigheden van het geval kan de opgelegde disciplinaire maatregel gevolgen hebben voor hun inzetbaarheid, in het bijzonder als het vertrouwen in de tuchtrechtspraak door de betreffende gedraging is, of wordt geacht te zijn, geschaad.

7. Voor (plaatsvervangende) griffiers zijn de uitgangspunten 1, 2 en 4 eveneens van toepassing.
8. Deze leidraad treedt in werking op 1 juli 2021. De voorzitter ziet erop toe dat leden van de leidraad in kennis worden gesteld.

¹ In Kamerstukken II 1950/51, 892, nr. 7 (Verslag) wordt al overwogen dat "bij tuchtzaken echter ook belangen van personen buiten de orde betrokken kunnen zijn." Kamerstukken II 1981/82, 16 094, nr. 6 (Memorie van antwoord), p. 3: "Het voorgaande valt als volgt samen te vatten: - de handhaving van het wettelijk tuchtrecht voor de vertrouwensberoepen dient het openbaar belang bij een goede uitoefening daarvan; - de materiële normen waaraan de gedragingen van de beroepsgenoten tuchtrechtelijk moeten worden getoetst betreffen: a. hun gedragingen binnen de organisatie of kring waarvan zij deel uitmaken (de betrekkingen met de organisatie en de betrekkingen tussen de beroepsgenoten onderling); b. hun gedragingen tegenover de cliënten, een en ander, voor zover die gedragingen het openbare belang bij een goede beroepsuitoefening raken." Analoog over de discussie over toezicht zie Kamerstukken II 2011/12, 32 382, nr. 10, p. 34: "Met een volwaardig wettelijk geregeld stelsel van toezicht op advocaten wordt allereerst een belang van de advocatuur zelf gediend, namelijk het bewaken en bevorderen van de kwaliteit en integriteit van de beroepsgroep en de beroepsuitoefening. Daarnaast dient toezicht tevens een algemeen belang."

² Kamerstukken II 1979/80, 16 094, nr. 3 (Memorie van toelichting), p. 3: "Niet «de eer van de stand der advocaten» maar de waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende is de primaire doelstelling van de tuchtrechtspraak." En zie Kamerstukken II 1981/82, 16 094, nr. 6 (Memorie van antwoord), p. 6: "Het is overigens minder juist een tegenstelling te construeren tussen de belangen van de advocatuur als beroepsgroep en de belangen van de rechtzoekenden bij een behoorlijke beroepsuitoefening."

³ Ten aanzien van de overweging om rechters te benoemen in het nieuw te vormen hof van discipline zie: Kamerstukken II 1950/51, 892, nr. 7 (Verslag), p. 29: "Ook de schijn, dat de beroepsgenoten beslissingen zouden kunnen nemen in het belang van de orde en tegen het algemeen belang, behoort vermeden te worden." De vaste commissie nam eerder het standpunt in dat, omdat onbewuste antipathie en concurrentie de onpartijdigheid van advocaat-leden kunnen aantasten, de schijn van partijdigheid moet worden vermeden en onafhankelijke, rechterlijke betrokkenheid nodig is, maar dit standpunt werd later verworpen door de minister, die onder meer overwoog dat ook tussen rechters en advocaten "antipathie" kan bestaan. Zie Kamerstukken II 1949/50, 892, nr. 4 (Voorlopig verslag), p. 15: "Zij zullen naar hun beste weten optreden tegen vergrijpen van hun confrères, maar er is toch altijd een mogelijkheid, dat zij, wellicht in hun onderbewustzijn, degenen, over wie zij rechtspreken, zullen blijven zien als hun concurrenten. Er kan tussen hen, die de rechtspraak uitoefenen, en hen, die berecht worden, ook licht een of andere graad van antipathie bestaan, wanneer alles zich afspeelt binnen de betrekkelijk kleine kring van beroepsgenoten. In elk geval moet men er naar streven ook de schijn van partijdigheid te vermijden. (...) ter wille van de objectiviteit deelneming door onafhankelijke en buiten het beroep staande rechters nodig is. Tot een gelijke conclusie komt de commissie voor de advocaten, zij het dat de onafhankelijke rechter hier wellicht een geringere rol behoeft te spelen dan in de tuchtrechtspraak over andere groepen, omdat de advocaten inderdaad meer dan die anderen geschikt zijn om zelf recht te spreken." De minister verwerpt echter het argument dat concurrentie de onpartijdigheid van advocaat-leden zou beïnvloeden: "Men kan met recht bij ieder ander beroep vreesen voor eenzijdigheid in de beoordeling van concurrenten. Daarom is in het algemeen het opdragen van tuchtrechtspraak uitsluitend aan beroepsgenoten en zonder beroep op een meer objectief ingestelde instantie te ontraden. Ten aanzien van de balie gaat deze algemene regel echter niet op," Kamerstukken II 1949/50, 892, nr. 5 (Memorie van antwoord), p. 22. Later, met de toevoeging van rechters aan de raden van discipline, werd de deskundigheid van rechters als argument aangedragen: Kamerstukken II 1981/82, 16 094, nr. 6 (Memorie van antwoord), p. 6: "Door het opnemen van leden van de rechterlijke macht, als onafhankelijke en, waar het de beoordeling van rechtskundige hulp aangaat, bij uitstek deskundige derden in de tuchtcolleges in eerste aanleg (...), kan de toetsing van de in concreto gepleegde handelingen jegens de cliënt aan het publieke belang van een zorgvuldige rechtshulpverlening voldoende reliëf krijgen."

⁴ Leden benoemd uit leden van de rechterlijke macht, met rechtspraak belast (artikel 51 Advocatenwet). De term 'kroonlid' komt in de Advocatenwet niet voor. De wet onderscheidt "leden" en "leden-advocaten," waarbij met "leden" wordt bedoeld 'kroonleden'. In deze leidraad wordt echter met 'leden' bedoeld op zowel kroonleden als leden-advocaten.

⁵ Het gaat niet om vrees maar om de *objectief gerechtvaardigde* vrees. Cf. Hauschildt vs. Denemarken: "it must be determined whether (...) there are ascertainable facts which may raise

doubts as to his impartiality. (...) Accordingly, any judge in respect of whom there is a legitimate reason to fear a lack of impartiality must withdraw (...). This implies that in deciding whether in a given case there is a legitimate reason to fear that a particular judge lacks impartiality, the standpoint of the accused is important but not decisive (...). What is decisive is whether this fear can be held objectively justified," ECHR, 24 May 1989, Hauschildt-Denmark (Series A-154), § 48.

⁶ Gelet hierop staat het vertrouwen in de geschiktheid, waaronder onafhankelijkheid en deskundigheid, van advocaatleden ten aanzien van de tuchtrechtspraak over beroepsgenoten voorop.

- *Geschiktheid*. Kamerstukken II 1950/51, 892, nr. 7 (Verslag), p. 29: "Ten volle erkennende, dat de advocaten, wier taak het is bij de rechtspraak een taak te vervullen, tot het uitoefenen van tuchtrechtspraak over het algemeen veel geschikter zijn dan de beoefenaars van andere beroepen (...) De Minister zelf meende, dat men in de objectiviteit van de rechtspraak door advocaten over hun confrères het volste vertrouwen kan hebben. Het merkwaardige feit doet zich voor, dat in de praktijk de gerechtshoven, aan welke thans het hoger beroep van de beslissingen van de raden van toezicht is opgedragen, over het algemeen clementer zijn dan die raden."
- *Onafhankelijkheid*. Kamerstukken II 1949/50, 892, nr. 5 (Memorie van antwoord), p. 22: "Juist de balie, die geroepen is te allen tijde haar onafhankelijkheid tegenover ieder te bewaren, is ook in staat tegenover de eigen beroepsgenoten de afstand te nemen, die voor een objectieve beoordeling nodig is."
- *Deskundigheid*: Kamerstukken II 1949/50, 892, nr. 5 (Memorie van antwoord), p. 22: "Het is juist daar, waar de advocaat, ongecontroleerd door 's rechters waakzaamheid naar buiten treedt, dat de handhaving van de beroepsmoraal nodig is. De rechter nu zal op dit stuk belangrijk minder deskundig zijn dan de balie zelf en voor de maatschappelijke belangen, die door deze moraal moeten worden gediend, allicht minder oog hebben dan voor een correct optreden tegenover rechter en tegenpartij tijdens de procesgang."

⁷ Inleiding en artikel 1 Gedragsregels Advocatuur 2018. Zie ook artikel 10a Advocatenwet.

⁸ Artikel 53 lid 1 Advocatenwet. Verkiesbaarheid vereist minstens zeven jaar praktijkuitoefening. Die ervaring maakt hen deskundig, waar de ervaringsdeskundigheid van rechters beperkt is: Kamerstukken II 1949/50, 892, nr. 5 (Memorie van antwoord), p. 22: "Daarbij komt, dat de rechter weliswaar dagelijks met de advocaat in aanraking komt, doch van zijn arbeid slechts een deel te zien krijgt. Alle onderhandelingen, de contacten met confrères, cliënten en tegenpartijen voltrekken zich buiten de rechterlijke sfeer. Het is juist daar, waar de advocaat, ongecontroleerd door 's rechters waakzaamheid naar buiten treedt, dat de handhaving van de beroepsmoraal nodig is. De rechter nu zal op dit stuk belangrijk minder deskundig zijn dan de balie zelf en voor de maatschappelijke belangen, die door deze moraal moeten worden gediend, allicht minder oog hebben dan voor een correct optreden tegenover rechter en tegenpartij tijdens de procesgang."

⁹ Gelet hierop staat het vertrouwen in de onpartijdigheid, onafhankelijkheid en deskundigheid van de kroonleden voorop:

- *Onpartijdigheid*. Bij de beoordeling van een beroep op het ontbreken van rechterlijke onpartijdigheid in de zin van art. 6, eerste lid, EVRM en art. 14, eerste lid, IVBPR dient voorop te staan dat een rechter uit hoofde van zijn aanstelling moet worden vermoed onpartijdig te zijn, tenzij zich uitzonderlijke omstandigheden voordoen die een zwaarwegende aanwijzing opleveren voor het oordeel dat een rechter jegens een procespartij een vooringenomenheid koestert, althans dat de bij deze dienaangaande bestaande vrees objectief gerechtvaardigd is (vgl. HR 31 oktober 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA7956)
- *Onafhankelijkheid*. Kamerstukken II 1949/50, 892, nr. 4 (Voorlopig verslag), p. 15: "Zulk een rechtspraak, ook al wordt zij uitgeoefend door de meest hoogstaande personen, kan bezwaarlijk die mate van onpartijdigheid bereiken, welke eigen is aan rechtspraak door de onafhankelijke rechterlijke macht."
- *Deskundigheid*. Kamerstukken II 1981/82, 16 094, nr. 6 (Memorie van antwoord), p. 6: "Door het opnemen van leden van de rechterlijke macht, als onafhankelijke en, waar het de beoordeling van rechtskundige hulp aangaat, bij uitstek deskundige derden in de tuchtcolleges in eerste aanleg en door het versterken van de positie van de cliënt als klager in de procedure, kan de toetsing van de in concreto gepleegde handelingen jegens de cliënt aan het publieke belang van een zorgvuldige rechtshulpverlening voldoende reliëf krijgen."

¹⁰ Zie onder meer de Gedragscode rechtspraak (2010), de NVvR-rechterscode (2011), de NVvR-leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak (2014), de Aanbeveling

wrakingsprotocol gerechtshoven en rechtbanken (gepubliceerd in *Trema* 2007, nr. 1, p. 4), *The Bangalore Principles of Judicial Conduct* (2002), *Opinion no. 3 Ethics and liability of judges* van de Consultative Council of European Judges (CCJE) en *Recommendation CM/Rec (2010) 12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independences, efficiency and responsibilities* van de Raad van Europa.

¹¹ Cf. Par. 1.4 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014: "De onpartijdigheid en integriteit van degenen die in de rechtspraak werken worden echter niet zozeer gewaarborgd door gedetailleerde regelgeving, maar vooral door het bewustzijn binnen de beroepsgroep. Deze leidraad bevat daarom geen sluitende regels voor alle gevallen, maar dient vooral om dit bewustzijn te bevorderen. Vanuit al zijn functies zal de leidraad moeten leiden tot een permanent bewustzijn bij allen die werkzaam zijn in de Rechtspraak en bij anderen die direct bij het rechtspreken betrokken zijn (...) de leidraad dient uitgangspunt en stimulans te zijn voor een permanente bewustwording van onpartijdigheid en integriteit." Cf. Gedragscode Integriteit Rijk (Staatscourant 71141) 31 december 2019, par. 1.1.

¹² Cf. Gedragscode Integriteit Rijk (Staatscourant 71141) 31 december 2019, par. 1.1: "In deze gedragscode wordt veel waarde gehecht aan het bespreekbaar maken van integriteit. De invulling van wat onder integer gedrag moet worden verstaan, is iets wat wij met elkaar moeten doen. Je hebt elkaar hiervoor nodig. Het is daarbij erg belangrijk dat dit op een veilige manier kan gebeuren en dat de organisatie daar niet verkrampd op reageert. Dit vraagt veel van zowel medewerkers als leidinggevendenden, zowel op de werkvloer als in de ambtelijke top. Velen denken – ten onrechte – al snel aan klokkenluiden als er een integriteitsvraagstuk aan de orde wordt gesteld en bij ambtenaren bestaat nog teveel het schrikbeeld van de klokkenluider met wie het uiteindelijk niet goed afloopt. En dat is jammer. Want hoe makkelijker wij er met elkaar over kunnen praten, hoe normaler het wordt om integriteit bij al onze beslissingen bewust te betrekken. Dit geldt zowel voor beslissingen in ons werk, als voor beslissingen over de organisatie van ons werk."

¹³ Zie eindnoot 5. Zij kunnen ook worden gewraakt of worden verzocht zich te verschonen op grond van feiten of omstandigheden waardoor de onpartijdigheid schade zou kunnen lijden, zie artikel 47 lid 2 Advocatenwet jo artikelen 512-518 Wetboek van Strafvordering.

¹⁴ Kamerstukken II 1981/82, 16 094, nr. 6 (Memorie van antwoord), p. 8: "De leden van de S.G.P. - fractie vragen naar aanleiding van de samenstelling van de raden van discipline nog naar mijn oordeel over het risico van «objectieve partijdigheid». Over de van een rechter gevraagde objectiviteit - tot uiting komend in de begrippen onpartijdigheid, onbevangenheid en afstandelijkheid - is veel te zeggen. In het algemeen geldt dat die objectiviteit als zelfstandig vereiste voor een behoorlijke procesgang zwaarder gaat wegen, naarmate de normen op grond waarvan de rechter tot zijn oordeel moet komen, minder nauwkeurig zijn. De vrijheid die de rechter dan bij zijn moeilijk naderhand toetsbare oordeelsvorming heeft, is slechts aanvaardbaar, indien bij alle betrokkenen redelijkerwijs de overtuiging kan bestaan dat deze in alle onbevangenheid tot zijn beslissing is gekomen. Die onbevangenheid - zij is nimmer volledig te garanderen - wordt makkelijker bereikt, naarmate de afstand van de rechter tot de belangen waarover hij te oordelen heeft, groter wordt. Een constatering die ertoe noopt om de kring waaruit de bevoegde rechters worden gerecrueteerd, niet te klein te laten worden. Gebeurt dat toch, dan dreigt tweëerlei gevaar. In de eerste plaats kan het gebeuren dat de rechter, zich van het gevaar van gebrek aan objectiviteit bewust, gaat overcompenseren en ter wille van de objectiviteit, de belangen van de partij, aan wier zijde hij «van nature» wordt geacht te staan, gaat depreciëren. In de tweede plaats kan het voorkomen dat de rechter, naar beste weten in alle objectiviteit oordelend, onvoldoende afstand kan nemen van de normen die aan de kring, waaruit hij voortkomt, gemeen zijn. Beide risico's, waaronder dat van objectieve partijdigheid, kunnen zich in een kleinschalig georganiseerde tuchtrechtspraak voordoen. Mede met het oog daarop wordt in dit wetsontwerp de tuchtrechtspraak op het niveau van het - grotere - ressort gebracht en wordt de homogeniteit van de tuchtcolleges in eerste aanleg doorbroken."

¹⁵ Cf. Aanbeveling 1 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

¹⁶ Cf. Aanbevelingen 1 en 14 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

¹⁷ Cf. Aanbevelingen 2 en 7 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

¹⁸ Cf. Aanbeveling 17 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014, Regel 23 Gedragsregels Advocatuur 2018.

¹⁹ Cf. Aanbeveling 5 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

²⁰ Cf. Aanbeveling 4 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

²¹ Cf. Aanbevelingen 15 en 17 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014; Regel 23 Gedragsregels Advocatuur 2018.

²² Cf. Aanbevelingen 1 en 14 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

²³ Cf. Aanbeveling 15 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

²⁴ Artikel 44a Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren. Cf. Aanbeveling 3 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014.

²⁵ Cf. Aanbevelingen 5, 15, 16 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014, Regel 23 Gedragsregels Advocatuur 2018.

²⁶ Artikel 44 lid 2 Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren: "Een advocaat kan niet tevens werkzaam zijn als rechter-plaatsvervanger in de rechtbank in het arrondissement waarin hij kantoor houdt onderscheidenlijk als raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof tot het rechtsgebied waarvan het arrondissement behoort waarin hij kantoor houdt."

²⁷ Aanbeveling 17 Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak 2014: "De rechter-plaatsvervanger draagt er zorg voor geen zaken te behandelen waarbij hij uit hoofde van zijn hoofdfunctie betrokken is (geweest). Het is ongewenst dat een rechter-plaatsvervanger optreedt als adviseur in zaken die dienen, dan wel waarvan een reële mogelijkheid bestaat dat die zullen dienen, bij het gerecht waarbij hij is aangesteld. Met deze aanbeveling wordt beoogd partijdigheid van een rechter-plaatsvervanger door eerdere of gelijktijdige bemoeienis met een bepaalde zaak vanuit de hoofdfunctie te voorkomen. De indeling van rechters in een afdeling of team, en daarmee ook de indeling van de rechter-plaatsvervanger, is uiteraard een zaak van het gerechtsbestuur."

²⁸ Artikel 46b lid 3 Advocatenwet.

²⁹ Zie overweging v a hierboven.

³⁰ R. Sanders, *Orde en discipline. Een onderzoek naar de ontwikkeling en reikwijdte van het advocatentuchtrecht*. Den Haag: Boom juridisch 2017, p. 159.

³¹ Cf. de zaken Engel (8 juni 1976), Le Compte e.a. (23 juni 1981 en 10 februari 1983), De Cubber (26 oktober 1984) en Weber (22 mei 1990).

³² HvD 15 juni 1992, nr. 1624, HvD 12 maart 2004 nr. 3868, HvD 12 maart 2004 nr. 3918, HvD 12 maart 2004 nr. 3948, HvD 11 april 2003, nr. 3712, HvD 14 februari 2005 nr. 4074, HvD 11 januari 2010, nr. 5628.